

Małgorzata Ziaja

Blog internetowy jako narzędzie nauczania języka polskiego w szkole podstawowej

Współcześni uczniowie żyją w świecie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Jak zauważył Sebastian Zieliński, sprostanie potrzebom rzeczywistości, w której dominują media elektroniczne, nadaje kierunek kształceniu młodego pokolenia w zakresie poznawania, mądrego użytkowania i krytycznego odbioru różnych źródeł informacji¹. Coraz powszechniejsze zamykanie się uczniów w świecie wirtualnym, stającym się ich „codziennym środowiskiem”, wymaga poszukiwań nowych rozwiązań dydaktycznych odpowiadających potrzebom dzieci i młodzieży.

Młoda, ale intensywnie rozwijającą się formą komunikacji elektronicznej jest blogowanie. Rosnąca popularność tego zjawiska sprawiła, że sięgają po nią nastoletni użytkownicy, poszukując inspiracji do wyrażania własnej ekspresji i sposobów komunikowania się z odbiorcami. Dziennik internetowy stał się popularną formą twórczości, wypierającą tradycyjne pamiętniki, czemu sprzyja z jednej strony łatwość podzielenia się swą twórczością z odbiorcami, z drugiej zaś możliwość zapewnienia sobie anonimowości poprzez ukrycie personaliów autora za wymyślnymi nickami.

Blog jest zjawiskiem interdyscyplinarnym, którego kompleksowe ujęcie wymagałoby wszechstronnej analizy pod względem technologicznym, socjologicznym, psychologicznym i lingwistycznym. W artykule skoncentrowano się na dydaktycznym wymiarze blogów internetowych i podjęto próbę uchwycenia blogu jako nowoczesnego narzędzia sprzyjającego procesowi nauczania-uczenia się języka polskiego, zarówno w formie tradycyjnej, jak i zdalnej; wykorzystano tu również doświadczenia autorki.

¹ S. Zieliński, *Rola mediów cyfrowych w edukacji uczniów i studentów niepełnosprawnych*, „Kwartalnik Nauk o Mediach” 2017, nr 3, online: <http://knm.uksw.edu.pl/rola-mediow-cyfrowych-edukacji-uczniow-studentow-niepelnosprawnych/>, dostęp: 10.11.2021.

Definicja blogu internetowego

Jednoznaczne zdefiniowanie pojęcia „blogu”² przysparza trudności ze względu na jego wieloaspektowość. Nazwa „blog” jest skrótem powstałym od neologizmu weblog. Blog, *de facto* weblog, pochodzi od zestawienia dwóch angielskich słów: *web* – oznaczającego sieć, oraz *log* – dziennik okrętowy³. Pojęcie to pojawiło się w Internecie w 1997 r., a jego twórcą jest amerykański naukowiec Jorn Barger. Z kolei Peter Merholtz dokonał podziału nazwy weblog na dwa człony: *we blog* (my blogujemy), co z czasem doprowadziło do używania tylko drugiego elementu⁴. W 2001 r. został założony polski serwis internetowy, pozwalający na prowadzenie pamiętników w wirtualnym świecie.

Blog jest rodzajem interaktywnego dziennika, służącego do relacjonowania aktualnych wydarzeń, przeżyć i opinii jego autora w czasie rzeczywistym. Paranaukowy internetowy słownik Wikipedia definiuje blog jako „rodzaj strony internetowej, zawierającej określoną liczbę odrębnych, samodzielnych, uporządkowanych chronologicznie wpisów, których twórcą jest właściciel bloga. Blogi umożliwiają zazwyczaj archiwizację oraz kategoryzowanie wpisów, a także komentowanie wpisów przez czytelników danego bloga. Ogół blogów traktowany jako medium komunikacyjne nosi nazwę blogosfery”⁵.

Wpisy blogera umieszczane na stronie WWW są w tym samym czasie dostępne dla nieograniczonego kręgu użytkowników Internetu, ale ich trwałość zależy od autora: może je dowolnie usuwać lub modyfikować. Z kolei odbiorcy mają możliwość nie tylko przeglądania wpisów, ale także ich komentowania. Ponadto cyberprzestrzeń gwarantuje anonimowość nadawców i odbiorców do takich granic, jakie sami sobie wyznaczają. Dzięki temu zarówno notki blogera, autora publikacji, jak i komentarze ze strony czytających umożliwiają szczerze dzielenie się swoimi przemyśleniami.

Mimo iż blog jest nowym zjawiskiem we współczesnej kulturze, a na jego wpływ miało upowszechnienie się Internetu i szybkiej komunikacji elektronicz-

² Forma dopełniacza l. poj. terminu *blog* wywołuje rozbieżności. Prof. J. Bralczyk uważa za właściwe używanie formy *blogu* w dopełniaczu l. poj., jednak w języku potocznym powszechnie jest stosowana forma *bloga*. W dalszej części pracy będzie używana forma *blogu* za prof. J. Bralczykiem.

³ A. Turska-Kawa, M. Ślowska, „Słowo się rzekło”. *Analiza psychologiczno-lingwistyczna bloga Jerzego Bralczyka*, s. 79, [w:] M. Filipiak, G. Ptaszek (red.), *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych. Język, edukacja, semiotyka*, WAIiP, Warszawa 2009, s. 79-95.

⁴ *Ibidem*, s. 79.

⁵ Treść definicji jest dostępna on-line: <https://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/blogosfera.html?pdf=1>, dostęp: 10.11.2021.

nej, wykazuje wiele cech wspólnych z tradycyjnymi formami literackimi. Na uwagę zasługuje podobieństwo blogu do form autobiograficznych – dziennika i pamiętnika (ze względu na technikę tworzenia i motywacje autora) oraz do felietonu (ze względu na ich zawartość)⁶. Z tego względu warto także uzmysłowić uczniom ewolucję tychże gatunków literackich a także zachęcić do rozwijania umiejętności pisarskich w formie interaktywnej, bliższej doświadczeniom młodego pokolenia.

Blog jako narzędzie edukacyjne

Prowadzenie blogów o charakterze edukacyjnym nie należy jeszcze do popularnych form pracy nauczycieli z uczniami. Na ten fakt wskazuje także Piotr Peszko oraz Grzegorz Stunża:

zjawisko to miesza się z blogami naukowymi i popularyzatorskimi oraz wciąż ma niewielką grupę odbiorców czytających, oglądających lub słuchających przedstawianych treści przez blogerów⁷.

Skąd zatem pomysł na blogowanie w procesie kształcenia? Jednym z nauczycieli promujących edukację z wykorzystaniem nowych technologii jest Richard Byrne. W 2007 r. założył *blog Free Technology for Teachers*, na którym udowodnił, że nie musi on pełnić tylko funkcji internetowego dziennika, ale jest także narzędziem wspomagającym proces kształcenia w dobie mediów cyfrowych ze względu na jego różnorodność i interaktywność⁸. Ta platforma umożliwia bowiem publikowanie nie tylko tekstów (blogów tekstowych), ale także fotografii i innych ilustracji (fotoblogów), materiałów filmowych i nagrań (videoblogów), nagrań dźwiękowych (MP3blogów) oraz linków do stron i serwisów WWW (linklogów)⁹.

⁶ Zob. szerzej: *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, G. Gazda, S. Tynecka-Makowska (red.), Universitas, Kraków 2006, hasło: *dziennik*, s. 191 oraz hasło: *pamiętnik*, s. 506. Por.: E. Chudziński, *Felieton. Geneza i ewolucja gatunku*, s. 355, [w:] Z. Bauer, E. Chudziński (red.), *Dziennikarstwo i świat mediów*, Universitas, Kraków 2008.

⁷ *(Nie) bój się bloga! *Jak wykorzystywać blog w edukacji*, G. Stunża, P. Peszk (red.), Instytut Kultury Miejskiej, Gdańsk 2013, s. 7, online: 01-12-2014, <https://repozytorium.ikm.gda.pl/>, dostęp: 05.11.2021.

⁸ Zob. szerzej: M. Kowalczyk, *Blog jako narzędzie dydaktyczne*, 26-12-2010, online: <https://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/1361-blog-jako-narzedzie-dydaktyczne>, dostęp: 03.10.2021.

⁹ A. Gumkowska, M. Maryl, P. Toczyski, *Blog to... blog. Blogi oczyma blogerów. Raport z badania jakościowego zrealizowanego przez Instytut Badań Literackich PAN i Gazeta.pl*, s. 286, [w:] D. Ulicka (red.) *Tekst (w) sieci*, t. 1, WAIiP, Warszawa 2009, s. 285-309.

Bogate zasoby technologii informacyjno-komunikacyjnych powodują, że blogi edukacyjne mogą być tworzone w taki sposób, by indywidualizować pracę z uczniami. Dobór środków cyfrowych oraz atrakcyjna szata graficzna z pewnością będą wspomagały kształcenie; będą świadczyły również o kreatywności nauczyciela.

Blogi edukacyjne mogą być tworzone w postaci¹⁰:

- dziennika internetowego, zawierającego datowane wpisy urozmaicane plikami ze zdjęciami, filmami, linkami stron internetowych, ćwiczeniami interaktywnymi itp.;
- kroniki szkolnej, informującej o działaniach społeczności szkolnej;
- albumu ze zdjęciami, prezentującego wybrane zagadnienie lub będącego formą przedstawienia szkolnych uroczystości.

Najczęściej blogi edukacyjne występują w formie mieszanej i wykorzystują możliwości oddziaływania na różne kanały percepcji uczniów. Kształcenie multimedialne wpisuje się w koncepcje wielostronnego procesu nauczania-uczenia się, pełniąc następujące funkcje:

- poznawczo-kształcącą – umożliwiającą rozwój intelektualny uczniów;
- emocjonalno-motywacyjną – poszerzającą przeżycia intelektualno-emocjonalne uczniów, rozbudzając ich zainteresowanie i motywację;
- działaniowo-interakcyjną – będącą formą ciągłej wymiany informacji i poglądów¹¹;
- integracyjną – mającą na celu zjednoczenie uczniów;
- rozrywkową – będącą nową formą nauczania poprzez zabawę¹².

Niewątpliwie blogi edukacyjne wpływają na indywidualny rozwój poznawczy, społeczny i emocjonalny uczniów.

We blog, czyli tworzymy blog internetowy

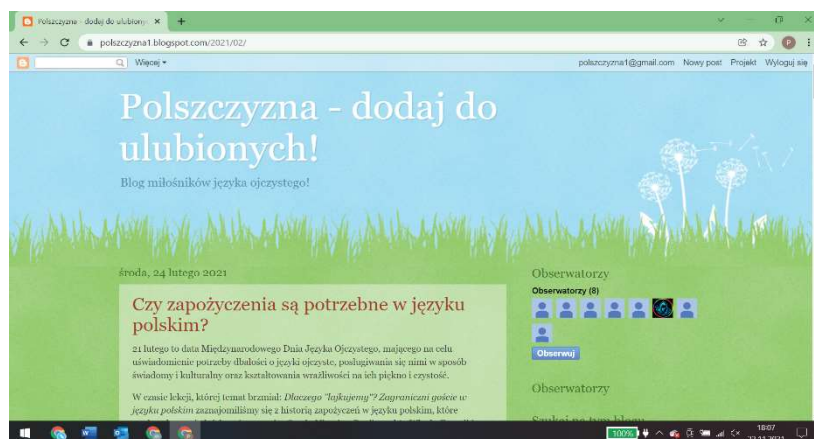
Ta mieszana forma internetowego dziennika została wykorzystana przez autorkę artykułu, która w czasie zajęć polonistycznego koła zainteresowań re-

¹⁰ T. Huk, *Edukacyjna wartość blogów internetowych*, „Chowanna” 2007, t. 2, s. 157.

¹¹ W. Okoń, *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1987, s. 188 oraz zob. szerzej: W. Strykowski, *Rola mediów w edukacji*, [w:] „Edukacja Medialna” 1996, nr 2, s. 4-10.

¹² Zob. szerzej: S. M. Polcyn-Matuszewska, *Nowe wykorzystanie blogów internetowych. Ewolucja w stronę funkcji dydaktycznej*, [w:] „Kultura-społeczeństwo-edukacja” 2014, nr 2 (6), s. 7-10.

daguje wraz z grupą uczniów kl. V–VII szkoły podstawowej blog Polszczyzna – dodaj do ulubionych! (<http://polszczyzna1.blogspot.com>). Jego założeniem jest rozwijanie umiejętności celowego i świadomego posługiwania się językiem ojczystym w sposób kreatywny, rozbudzanie aktywności twórczej w podejmowanych przedsięwzięciach, niwelowanie napięć i stresu związanego z nauką, a także podwyższenie poczucia własnej wartości.



Zrzut ekranu: <http://polszczyzna1.blogspot.com> (15.11.2021)

Internetowy dziennik jest redagowany w postaci kroniki szkolnych wydarzeń, zawierającej pliki obrazkowe, dźwiękowe, filmowe oraz datowane posty relacjonujące inicjatywy dydaktyczno-wychowawcze. Uczniowskie wpisy kształcą umiejętności tworzenia tekstów w sposób twórczy, m.in. poprzez zredagowanie nagłówków przyciągających uwagę odbiorcy, np. *Wszyscy gotowi? Można zaczynać?*; *Zgrywalizowana lekcja patriotyzmu!* Ilustrują je fotografie, grafiki, filmy, prezentacje, uzupełniające komunikat słowny. Tworzenie formy kroniki szkolnych przedsięwzięć uczy współpracy w grupie i zapewnia jej integrację.

Jedną z zalet blogu jest możliwość wyrażania ekspresji literackiej uczniów i dzielenia się własną twórczością z innymi, jak w przypadku publikacji wiersza *Uśmiech pielęgniarki* napisanego przez uczennicę Wiktorię. Taka forma internetowej publikacji wpisuje się w naturalną potrzebę autoprezentacji, wiążącą się z chęcią zaistnienia w sieci¹³. Umożliwia wyrażanie swoich myśli, przeżyć i pasji oraz dzielenie się swoimi doświadczeniami z innymi. Spełnia potrzebę

¹³ Zob. szerzej: M. Cywińska-Milonas, *Blogi (Ujęcie psychologiczne)*, s. 96-97, [w:] P. Marecki (red.), *Liternet. Literatura i Internet*, Rabid, Kraków 2002, s. 95-109.

uznania i szacunku wśród młodych czytelników¹⁴. Pozwala także na nawiązanie relacji z innymi osobami. Z drugiej strony publikowanie własnych treści uczy umiejętności odbierania komunikatów zawierających krytykę.

Dyktando w sieci

Kolejnym elementem składającym się na strukturę blogu są posty zawierające materiały dydaktyczne, tworzone przez nauczyciela lub wykorzystujące zasoby edukacyjne dostępne w sieci, np. w postaci prezentacji multimedialnych Genially, grafik na platformie Canva, interaktywnych dyktand, ćwiczeń i testów w aplikacji Quizlet, Testportal, platform internetowych: Interklasa, Lektury.gov.pl. Wśród nich znajdują się takie, które zachęcają do przeczytania lektury poprzez zastosowanie atrakcyjnej grafiki, fotografii, linków do spektakli teatralnych, m.in. Narodowe Czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego. Dostępne są także linki stron umożliwiające wirtualne spacerunki po instytucjach kultury, np. Muzeum-Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach.

Nieocenioną wartość dla uczniów mają umieszczone na blogu posty z przezwajającą w nich formą obrazkową, np. *Części mowy – krótki kurs gramatyczny!*, porządkujące nabytą wiedzę i umiejętności gramatyczne, ortograficzne oraz związane z tworzeniem wypowiedzi pisemnej. Pobudzają kanał wzrokowy, wspomagając koncentrację uwagi na danym zagadnieniu oraz prezentację najważniejszych treści w sposób ułatwiający zapamiętywanie. Stosowanie środków dydaktycznych w nawiązaniu do zasady pogłębienia powoduje, że odbiór treści staje się trwalszy, a proces nauczania bardziej skuteczny¹⁵.

Niezwykle przydatne okazały się także notki z interaktywnymi ćwiczeniami, które umożliwiają zastosowanie zdobytej wiedzy w praktyce przy równoczesnym stopniowaniu poziomu trudności¹⁶. Weryfikują one poziom opanowania wiedzy, przygotowując uczniów do sprawdzianów gramatycznych, dyktand, wypracowań z lektur, np. *Szatan z siódmej klasy Kornela Makuszyńskiego – na wesoło!* Wśród nich znajdują się platformy, do których chętnie sięgają uczniowie: WordWall – umożliwia tworzenie i rozwiązywanie quizów, gier słownych w formie ruletki, labiryntu, sortowania grup, anagramu; LearningApps – przeznaczona do kreowania i wykonywania interaktywnych ćwiczeń w atrakcyjnej grafice, np. grupowanie, oś

¹⁴ J. Zając, K. Rakocy, A. Nowak, *Interaktywne, choć osobiste blogi i blogowanie a komunikacja z otoczeniem*, s. 255, [w:] D. Ulicka (red.), *Tekst (w) sieci*, t. 1, WAIp, Warszawa 2009, s. 219-229.

¹⁵ F. Bereźnicki, *Podstawy dydaktyki*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2007, s. 370.

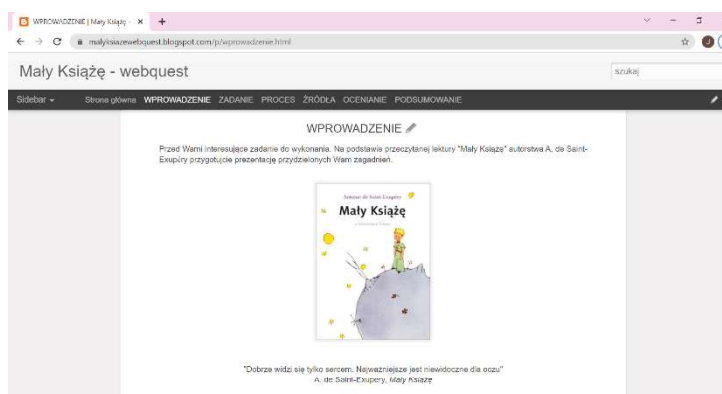
¹⁶ Zob. szerzej: *tamże*, s. 230-233.

liczbowa, krzyżówka i in., Eduelo – z ciekawymi ćwiczeniami wspomagającymi kształcenie literacko-kulturowe, sztukę wypowiedzi, gramatykę i ortografię.

Innym rodzajem aktywności w blogosferze edukacyjnej są posty, które poszerzają zainteresowania uczniów, m.in. *Czy zapożyczenia są potrzebne w języku polskim?* Zastosowano w nich filmy dydaktyczne przedstawiające dzieje rozwoju języka polskiego, wypowiedzi prof. Jerzego Bralczyka, a także interaktywne krzyżówki i ruletki. Materiały te nie tylko wzbogacają wiedzę i umiejętności uczniów, ale także aktywizują i zachęcają uczniów do samodzielnego korzystania z ciekawych zasobów sieci internetowej.

Webquest – nie bój się blogu!

Jedną z nowatorskich metod pracy z uczniem, jaką umożliwia blog, jest realizacja na platformie blogu internetowego tzw. *webquest'u*¹⁷. Jak podają źródła **webQuest** (*w wolnym tłumaczeniu „poszukiwania w sieci”*) jest zorientowanym na uczniowskie badania formatem zajęć edukacyjnych, w którym wyjściowym (ale nie wyłącznym) źródłem informacji jest Internet¹⁸.



Zrzut ekranu: <https://malyksiazewebquest.blogspot.com/p/wprowadzenie.html> (dostęp: 19.11.2021)

Zajęcia przebiegały w sposób następujący:

1. Zaznajomienie uczniów z metodą webquestu.
2. Podanie tematu i celów projektu.
3. Wyznaczenie uczniom zadań do wykonania z podziałem na grupy.
4. Określenie terminu przygotowania zadania: 14 dni.

¹⁷ Zob. szerzej: *(Nie) bój się bloga!...*, op. cit., s. 30-33.

¹⁸ Hasło: *webQuest*, online: <https://www.enauczanie.com/metody/wq/coto>, dostęp: 10.11.2021.

5. Zebranie potrzebnych materiałów i informacji na temat lektury przez uczniów.
6. Prezentacja poszczególnych zadań przez liderów.
7. Podsumowanie pracy.

Zadaniem każdej z grup była analiza fragmentów lektury dotyczących odwiedzanych planet, wyjaśnienie znaczenia postaci symbolicznych, z którymi spotkał się Mały Książę i odczytania uniwersalnych treści. W czasie pracy uczniowie wyznaczyli lidera grupy oraz wspólnie opracowywali temat i sposób jego prezentacji. Po okresie dwóch tygodni przedstawili interpretację, odnosząc się do własnych doświadczeń i refleksji.

Webquest rozbudza kreatywność i twórczość w dochodzeniu do wiedzy, opierając się na zasadzie operatywności¹⁹. Uczy selekcjonowania i wyodrębniania informacji, niezbędnych do realizacji zadania. Im bardziej uzdolnieni uczniowie, tym polecenia mogą zawierać bardziej skomplikowaną treść²⁰. Metoda projektu uczy korzystania z różnych źródeł informacji, wyzwała samodzielność w poszukiwaniu wiedzy, wdrażając do samokształcenia i prezentowania treści na forum klasy. Grupowa forma pracy uczy kultury dyskusji oraz wzajemnego współdziałania.

Powyżej zostały wymienione tylko przykłady metod i środków dydaktycznych, wykorzystujących platformę blogu internetowego. Niewątpliwie jest źródłem wielu korzyści dydaktyczno-wychowawczych, wynikających z zasad kształcenia wielostronnego oraz wpływających na umiejętne poruszanie się w przestrzeni wirtualnej ucznia i zdobywanie wiedzy w innowacyjny sposób.

Zakończenie

Z badań wynika²¹, że innowacyjne metody nauczania i narzędzia cyfrowe oddziałujące na różne kanały percepcji oraz opierające się na samodzielnym działaniu, wspomagają przyswajanie wiedzy uczniów i nabywanie umiejętności z zakresu kształcenia literackiego, kulturowego, językowego oraz tworzenia wypowiedzi pisemnych. Rozwijają one kluczowe kompetencje uczniów w zakresie porozumiewania się w języku ojczystym, uczenia się i samokształcenia, umiejętności informatyczne, wyzwalają aktywność i ekspresję kulturalną, a także kształcą kompetencje społeczne oraz oby-

¹⁹ Zob. szerzej: F. Bereźnicki, *op. cit.*, s. 230.

²⁰ Zob. szerzej: M. Polak, *Webquesty w edukacji*, 03-05-2008, online: <https://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/291-webquesty-w-edukacji>, dostęp: 10.10.2021.

²¹ J. Bednarek, *Multimedia w kształceniu*, PWN, Warszawa 2006, s. 99.

watelskie. Środki te wdrażają do świadomego i bezpiecznego korzystania z różnych źródeł wirtualnej rzeczywistości, będącej także zagrożeniem dla młodych użytkowników, którzy sięgają do niej coraz częściej, zwłaszcza w okresie pandemii. Wreszcie – stanowią one ciekawą propozycję uatrakcyjnijającą proces kształcenia w czasie zdalnego nauczania.

mgr Małgorzata Ziaja jest nauczycielem języka polskiego w szkole podstawowej. Swoje zainteresowania rozwijała w czasie studiów podyplomowych z wiedzy o kulturze, pedagogiki leczniczej, nauczania języka polskiego jako obcego oraz terapii i edukacji osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
